

Seweryn Grobelny, Przemysław Żurawlew

KARACZANY *BLATTODEA* W POWIECIE PLESZEWSKIM (WIELKOPOLSKA)

Cockroaches *Blattodea* in the District of Pleszew (Wielkopolska)

W Polsce wykazano 16 gatunków karaczanów *Blattodea*, z tego 7 gatunków zaliczono do krajowej entomofauny (Liana 2007), pozostałe zostały zawleczone z obszarów tropikalnych i nie zadomowiły się (Bazyłuk 1976, 1977, Głowaciński et al. 2012). Materiały do niniejszej notatki zebrano w latach 2009–2012 przy okazji badań nad prostoskrzydłymi *Orthoptera*. Większość okazów zebrał drugi z autorów, pierwszy natomiast dokonał wszystkich oznaczeń. Okazy dowodowe znajdują się w zbiorach pierwszego z autorów.

***Periplaneta americana* (Linnaeus, 1758)** – karaczan amerykański (= przybyszka amerykańska)

- Pleszew (XT95), magazyny firmy „Florentyna”, ul. Kazimierza Wielkiego, 23 VIII 2011, 1 ♀ larwa schwytana w kontenerze z AGD pochodzącym z Indonezji (leg. P. Łuczak).

Gatunek kosmopolityczny w krajach tropikalnych i subtropikalnych, w krajach o klimacie umiarkowanym występuje jako synantrop. W Polsce wykazany tylko w niektórych miastach, prawdopodobnie stanowi już stały składnik naszej fauny (Bazyłuk 1976, 1977).

***Blatta orientalis* Linnaeus, 1758** – karaczan wschodni (= karaluch)

- Pleszew (XT95), piwnica budynku, ul. Kochanowskiego, 26 IV 2010, 1 ♂, 1 larwa (leg. J. Fengier).

Gatunek kosmopolityczny, synantropijny. Występuje prawie w całym kraju (Bazyłuk 1976, 1977).

***Blattella germanica* (Linnaeus, 1767)** – karaczan niemiecki (= prusak)

- Pleszew (XT95), budynek, ul. Osiedlowa, 10 X 2011, 1 ♀ (leg. P. Żurawlew).

Gatunek kosmopolityczny, synantropijny. Podawany prawie z całej Polski (Bazyłuk 1976, 1977).

***Ectobius (Ectobius) lapponicus* (Linnaeus, 1758)** – zadomka polna (wszystkie okazy zebrał P. Żurawlew).

- Taczanów (XT84), las mieszany, 11 IX 2009, 1 ♀; Dobra Nadzieja (XT94), łąki sąsiadujące z lasiem sosnowym, 14 VII 2011, 2 ♂♂, 1 ♀; Grodzisko (XT95), łąka na skraju lasu mieszane-go, 19 VII 2010, 4 ♂♂; Lenartowice (XT95), glinianki, 29 V 2012, 1 ♂; Kolonia Obory (XT96), ugory na skraju lasu sosnowego, 23 VII 2010, 1 ♀; Gołuchów (YT04), park-arboretum, 3 VI 2011, 1 ♂, 20 V 2012, 5 ♂♂, 17 VI 2012, 1 ♂; Nowolipsk (YT05), las sosnowy, 23 VIII 2011, 1 ♀; Białobłoty (YT07), wilgotna łąka, 9 VII 2010, 1 ♀

Gatunek europejsko-zachodniosyberyjski, pospolity w całej Polsce. Zamieszkuje lasy, zarośla i sady (Bazyłuk 1976, 1977).

Informacje od mieszkańców bloków, pracowników piekarni i szpitali, świadczą o tym, iż przed rokiem 1990, zapewne *Blatta orientalis* i *Blattella germanica* występowały częściej na terenie miasta Pleszewa. Obecnie stosowane środki owadobójcze skutecznie ograniczają występowanie tych owadów, do tego stopnia, że bardzo trudno je spotkać na tym terenie.

Z innych rejonów Wielkopolski pochodzi niewiele informacji o tych owadach. W sąsiednim powiecie krotoszyńskim znaleziono 4 gatunki: *B. orientalis*, *B. germanica*, *E. (E.) lapponicus* i *E. (E.) sylvestris* (Grobelny 1975, Kosiński i Kordy 1995), a w Wielkopolskim Parku Narodowym 4 gatunki: *B. orientalis*, *B. germanica*, *E. (E.) lapponicus* (Kaczmarek i Knapik 1974) i *E. (E.) erythronotus ater* Bazyluk, 1961 (Bazyluk 1976, 1977). Na terenie Poznania wykryto 7 gatunków: w zabudowaniach często spotykane były *B. germanica* i *B. orientalis*, a na terenach zielonych *E. (E.) lapponicus*, natomiast wyłącznie w Palmiarni i w ZOO *Panchlora nivea* (Linnaeus, 1758), *Pycnoscelus surinamensis* (Linnaeus, 1758), *Periplaneta americana* i *Nyctibora brunnea* Thunberg, 1826 (Grobelny i Tryjanowski 2002).

LITERATURA

- BAZYLUK W. 1976. Karaczany i modliszki. Blattodea et Mantodea. Katalog Fauny Polski, PWN, Warszawa, XVII, 1: 1–31.
- BAZYLUK W. 1977. Blattodea et Mantodea. Karaczany i modliszki (Insecta). Fauna Polski. PWN, Warszawa, 6: 173
- GŁOWACIŃSKI Z., OKARMA H., PAWŁOWSKI J., SOLARZ W. (Eds.) 2012. Gatunki obce w faunie Polski. Wyd. internetowe. Instytut Ochrony Przyrody PAN w Krakowie.
- GROBELNY S. 1975. Badania nad karaczanami (*Blattodea*), prostoskrzydłymi (*Orthoptera*) i skorkami (*Dermaptera*) Nadleśnictwa Baszków w powiecie krotoszyńskim. Bad. Fizjogr. Pol. Zach. C, 28: 123–140.
- GROBELNY S., TRYJANOWSKI P. 2002. Skaczą, grają i fruują, czyli świerszcze, pasikoniki i... prusaki. [In:] WIESIOŁOWSKI J. (Ed.). Wśród zwierząt i roślin. Wydawnictwo Miejskie, Kronika Miasta Poznania, Poznań, 2002, 3: 126–134.
- KACZMAREK B., KNAPIK K. 1974. Prostoskrzydłe (*Orthoptera*), karaczany (*Blattodea*) i skorki (*Dermaptera*) Wielkopolskiego Parku Narodowego. Bad. Fizjogr. Pol. Zach. C, 27: 69–82.
- KOSIŃSKI Z., KORDY J. 1995. 7. Zwierzęta Krotoszyna i okolic. [In:] PARYSEK J.J. (Ed.) Krotoszyn. Przyroda, Człowiek, Gospodarka. Bogucki Wydawnictwo Naukowe, Krotoszyn-Poznań, 1: 111–137.
- LIANA A., 2007. Karaczany (*Blattodea*). [In:] BOGDANOWICZ W., CHUDZICKA E., PILIPIUK I., SKIBIŃSKA E. (Eds.) Fauna Polski – charakterystyka i wykaz gatunków. Muzeum i Instytut Zoologii PAN, Warszawa, 2: 1–3.

Summary

The note provides information on four species of cockroaches (*Blattodea*) which were recorded in the years 2009–2012 in the District of Pleszew (Wielkopolska): three cosmopolitan and synanthropic species *Periplaneta americana*, *Blatta orientalis* i *Blattella germanica*) and one European/West-Siberian species: *Ectobius (Ectobius) lapponicus*.

Adresy autorów:

Seweryn Grobelny
Zakład Biologii i Ekologii Ptaków
Uniwersytet im. Adama Mickiewicza
ul. Umultowska 89, 61-614 Poznań
e-mail: gsm2@amu.edu.pl

Przemysław Żurawlew
Kwileń 67a, 63-313 Chocz
e-mail: grusleon@gmail.com